

İNGİLTƏRƏYƏ VƏ ƏRƏBİSTANA “DİL KÖRPÜSÜ”

6 il bundan əvvəl “Sabah” nəşriyyatında çapdan çıxmış “İngiliscə dərhal danış” adlı cib formatlı, 329 səhifəlik nəfis tərtibatlı kitabça cəmi 500 nüsxədə çıxdığından o, ani olaraq nadir bir biblioqrafik nüsxəyə çevrildi.

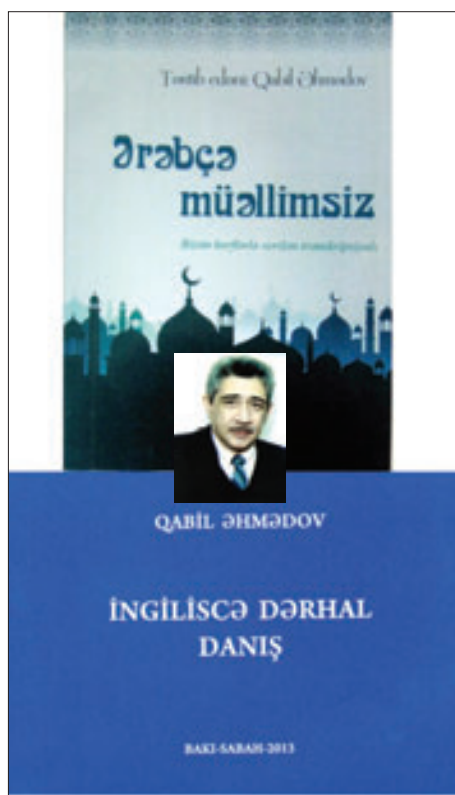
Kitabçanın məziyyətləri arasında hər səhifədə bizim dillə və ingiliscə ilə yanaşı bizim hərfərlə transkripsiya oxunuşunun verilməsi idi. 44 ingilis nitq səsinə öz 26 hərfələri ilə bu xalq ifadə etdiyindən bizdə olmayan kar və cingiltili dışarısı C və Z kimi səsləri professor Qabil Əhmədov böyük hərfimizlə göstərmək kimi bir çıxış yolu tapmışdır. Bu kimi elementlər kitabçanın içindəki “Təzə nəşr barədə” sərəhəli on səhifədə bəhs edilir. Orada uzun ingilis saittlərinin alt-üst nöqtə (:) ilə göstərilməsi qeyd olunur. Bu başlığın belə adlandırılması isə onunla bağlıdır ki, əvvəlki nəşrdə 41 bölmədəki hər bir replika nə nömrələnmiş, nə də ki, vurğulu hecaların transkripsiyada həm qalın şriftlərlə, həm altdan xətt çəkilməsi ilə, həm də belə hecaların qarşısında vurğu işarəsi ilə seçilirdi. Daha gözəl xüsusiyyət isə bu nəşrin sonunda 101 qrammatik şərhədən hər birində izahatlar üzrə misalları “r. 310” kimi konkret replikalara istinadlarla aydınlaşdırılmasıdır. Bu nadir kitabçadakı bölmələrdə məişətin bütün sahələri əhatə olunur. Onlardan hər birindəki dialoqlar canlı fəvvalaya, situativliyə malik olduğundan yaxşı yadda qalır. Məsələn, “Görüş

təyini” adlanan XII bölmədə olan 48-ci dialoqda bir gənc özünün xoşuna gələn qızı axşam gəzintisinə dəvət etmək cəhdi göstərir. Qız isə anasının guya kefsiz olmasını bəhanə gətirərək ona naz satır. Bu halda, kitabça müəllifi ingilislərin düşüncə və danışq tərzinin ifadəsinə üstünlük verir. Ümumi sayı 141 olan belə mükəllimlərdə Böyük Britaniyada işlədilan adam adlarından istifadə olunur.

Həmin qiymətli cildi indi yalnız M.F.Axundov adına Respublika Kitabxanasından, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının və Bakı Dövlət Universitetinin fundamental kitabxanalarından tapmaq, sərəhəli çıxarma yolu ilə əldə etmək olar. Müəllif Qabil Əhmədov artıq 45 ildir ki, həmin ali məktəbin ingilis dili kafedrasında işləyir.

“İngiliscə dərhal danış” adlı İngiliscə-Azərbaycanca danışq kitabçasından 5 il sonra onun müəllifi Azərbaycan ərəbşünaslığına da təqribən eyni həcmli 310 səhifəlik “Ərəbcə müəllimsiz” adlı digər bir transkripsiyalı danışq kitabında ərşeyə gətirmişdir. Onun 10 səhifəlik “Ön söz” hissəsində ərəb dilinin bir çox xüsusiyyətləri barədə söz açılır, professional ərəb yazısında yalnız uzun üç saitin göstərilməsi, qısa (a); (i); (n) hərfələrinin ərəb samitlərinin üstündə olan “təthə” və “kəsre”, altlarında isə “zəmmə” işarəsi isə bəzən belə yardımçı işarələrlə göstərildiyi izah edilir, ərəb yazısının sağdan sola olduğu,

iki yanaşı samitin arasında “sükun” barədə qeyd vardır. Bu dildə böyük hərfin olmadığı göstərilir. Bu bölmənin sonunda 28 ərəb hərfələrinin adları və yazılışı göstərilir. 57 bölmələrin adları “Salamlaşma” və “Xudahafizləşmə”, “Müraciət təzi”, “Dil”, “Yaş və ailə”, “İş və təhsil”, “Təşəkkür təzi”, “Təbriklər”, “Arzu ifadəsi”, “Xahiş”, “Dəvət”, “Razılıq”, “İmtina”, “Üzrxahlıq və təəssüf”, “Gəlib çatma”, “Mehmanxana”, “Fərdi mənzil tutma”, “Bank və pul”, “Taksi”, “Təyyarə ilə səfər”, “Qatar və gəmi səyahətləri”, “Kinoteatr, konsert” və digər məişət təzahürlərinə aid ifadələr orijinal yazı ilə yanaşı, hər cümlənin azərbaycanca tərcüməsi və ən mühüm cəhət olan bizim hərfələrlə ərəb kəlmələrinin transkripsiyada oxunuşu təqdim olunur. Mərhum akademik Vasim Məmmədəliyev ömrünün son aylarında bu kitabça ilə tanış olmuş və onu yüksək qiymətləndirmişdir. Əsas ixtisası ingilis dili olan Qabil Əhmədov bu kitabçasının arxa qabığında qeyd edir ki, o, ərəb dili üzrə təhsilini 1959-62-ci illərdə 132 sayılı orta məktəbdə öz müəllimi Seyidəli Ağazadədən, keçən əsrin 80-ci illərinin sonunda isə ikillik ərəb dilli kollecinin ərəb dili bölməsində Zöhrab müəllimin səyi ilə almışdır. Bu iki müəllimdən birincisi Misirdə uşaqlıq və gəncliyini keçirmiş, ikincisi isə respublikada ərəb dili tədrisinin əsasını qoymuş rəhmətlik professor Ələsgər Məmmədovun ali məktəblər üçün olan dərslərindən həmin kollecdə

istifadə etmişdir. Filologiya elmləri doktoru Qabil Əhmədov “Ərəbcə müəllimsiz” adlı danışq kitabçasını keçən il 400 nüsxədə “Ulu” nəşriyyatında dərc etdirmişdir. Bu nəşriyyatın rəhbəri Məlik müəllim kitabın nəfis şəkildə çıxması üçün müstəsna səylər göstərmişdir.

Arzu ƏLİYEVƏ,
“Respublika”.